HISTORY STUDIES

INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume 11 Issue 6, December 2019

DOI Number: 10.9737/hist.2019.808

Araştırma Makalesi

Makalenin Geliş Tarihi: 16.09.2019 Kabul Tarihi: 25.10.2019

Atıf Künyesi: Oğuz Şentürk, "XVI. Yüzyılda Börklüce Taifesi ve İskânı", *History Studies*, 11/6, Aralık 2019, s. 2229-2246.

XVI. YÜZYILDA BÖRKLÜCE TAİFESİ VE İSKÂNI

Börklüce Community and Settlement in the 16th Century

Oğuz Şentürk

ORCID No: 0000-0002-5227-1350

(zmir Katip Çelebi Üniversitesi)

Volume 11
Issue 6
December
2019

Öz: Börklüce taifesi Harzemşah Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte Moğol baskısı sonucu Anadolu'ya gelen Harezmi Türklerinden olduğu görülmektedir. Moğol baskısından kaçan diğer Türkmen unsurlar gibi Anadolu'nun belirli bir hattı boyunca batıya doğru hareket ederek kendi adını taşıyan yeni yerleşim birimleri kurdukları anlaşılmaktadır. Taifenin bu hareketliliği sadece Anadolu ile sınırlı kalmayıp Balkanlara doğru hareket etmişlerdir. Böylece taife hem Batı Anadolu'da hem de Balkanlarda bölgenin Türkleşmesinde ve terk edilmiş toprakların şenlendirilmesinde önemli rol oynadıkları söylenebilir. Börklüce taifesinin göç hareketini doğudan batıya takip ettiğimizde Anadolu'da Maraş, Adana, Tarsus ve Manisa, Balkanlarda ise Pravadi, Şumnu, Selanik ve Varna gibi önemli şehirlerde izlerine rastlamak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Börklüce, Börklüce Taifesi, Harezmi Türkleri, Batı Anadolu, Balkanlar

Abstract: With the collapse of the Harzemshah State, the Börklüce community is one of the Khwarezm Turks who came to Anatolia as a result of the Mongolian oppression. Like other Turkmen elements fleeing from the Mongol oppression, it is understood that they moved to the west along a certain line of Anatolia and establish new settlements bearing their own name. This activity of the community was not limited to Anatolia but they moved towards the Balkans. Thus, the community can be said to play an important role in the Turkification of the region and in the revitalization of abandoned lands both in Western Anatolia and the Balkans. When we follow the migration movement of Börklüce community from east to west, it is possible to see traces in important cities such as Maraş, Adana, Tarsus and Manisa in Anatolia and Pravadi, Shumen, Thessaloniki and Varna in the Balkans.

Key Words: Börklüce, Börklüce Community, Khwarezm Turks, Western Anatolia, Balkans

Giriş

Batı Anadolu, Türk iskânının tarihsel süreci dikkate alındığında Orta Asya'dan başlayıp Anadolu'nun batısına kadar süren göç hareketliliğinin önemli merkezlerinden olmuştur.¹ Batı Anadolu'nun göç ve iskânın merkezi olmasının nedeni bu sahanın birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması ve topraklarının insanların hayatlarını sürdürmesi için oldukça verimli olmasıdır. Batı Anadolu günümüz Türkiye'sinde dahi tarımın merkezi konumundadır.

¹ Saim Savaş, "Dedeâali Cemaati ve Uşak Kazası Dedeâalılar Köyü", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ocak 2018, s. 243; aynı müellif, "Dedeâalıların İzinde II: Dedeâali Zaviyesi ve Harmancık Kazası Dedeâali Karyesi", *Vakıflar Dergisi*, 80.Yıl Özel Sayısı, Ankara 2019, s. 211-243.

Türkler Anadolu'ya Hazar ve Azerbaycan istikametinden gelip önce Doğu Anadolu'ya ardından Güneydoğu Anadolu'ya buradan da Batı Anadolu istikametinde bir göç rotası izlemiştir. Türkmenlerin Anadolu'ya ilk akınları milattan öncesine kadar dayanmaktadır. Türklerin bu sahaya akın yapmalarındaki tek sebep siyasi değildir.² Anadolu, Türkler için aileleriyle beraber hayvanlarını özgürce otlatabilecekleri adeta bir cennettir.

Türkler 1071 Malazgirt zaferinin ardından yaklaşık 10 yıl gibi kısa bir süre içerisinde Anadolu'nun en batısına ulaşmıştır. Bu sahanın Bizans ve Haçlıların kontrolünde olması uzun süren mücadelelerin oluşmasına sebep olmuştur. Batı Anadolu, Selçuklu devletinin hem beyliklerle mücadeleye girmesi hem de Moğollarla mücadeleye girmesinden dolayı göç çeken bir merkez konumuna gelmiştir.³

Moğolların geçtiği coğrafyalarda büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Moğol istilaları Anadolu'da Türklüğün geleceğine yön vermiştir. İstila hareketi Anadolu'ya kalabalık çapta ikinci bir Türk göçüne sebep olmuştur.⁴ Anadolu'nun bu göç dalgalarıyla Müslümanlaşması ve Türkleşmesi sağlandı. Moğol istilaların Türkler üzerinde bir domino etkisi yaratarak birbirlerini Batı Anadolu'ya kadar göç ettirmesine sebep olmuştur.

Moğolların etkisiyle bazı Türkmen grupları Anadolu hattı boyunca göç ederek Batı Anadolu'ya yerleşmişlerdir. XVIII. Yüzyılın⁵ ilk çeyreğinde bu göç ve iskânlar, Kuzey Suriye, Hatay, Çukurova, Adana, Mersin ve Osmaniye taraflarından göç ettirilen konar-göçer gruplarla devlet eliyle de devam ettirilmiştir.⁶

Anadolu'ya yerleşen Türkler, boş olan eski yerleşim yerlerinde iskân edilmiş ya da yeni yerleşim merkezleri kurmuşlardır. Bunun neticesinde eski iskân merkezleri yeni sahiplerince isim değişikliğine uğratılmış ve yeni kurulan yerleşim yerleri de yeni adlarla anılmaya başlamıştır.⁷

Türkmenler kurdukları yeni yerleşim birimlerine genellikle mensup oldukları aşiret ve cemaatin ismini vermişlerdir. Bu sayede Anadolu'nun çeşitli yerlerinde kurulan söz konusu yerleşim birimleriyle ilgili aşiret ve cemaatlerin isimlerinin yok olup gitmesi engellenmiştir. Ancak tarihsel süreçte bazen bu isimlerde değişimler yaşandığı da olmuştur. İşte bu tür gelişmelere örnek olacağını düşündüğümüz Türkmen bir grup olan Börköl-Börklüce taifesinin tarihsel süreçteki hareketliliği, iskânı ve sosyal hayatı çalışmamızın temel konusunu teşkil edecektir.

1. Börklüce Taifesi

Kaynaklarda Börklüce-Börköl adının nereden geldiği ve ne anlamda kullanıldığı hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Börk kelimesi Türk Dil Kurumu'na göre; “*Evlerin zayıf döşemelerinin altına çakılan direklerin başına konulan ağaç, kırış*”, “*Arı sepetinin üstüne konulan sazdan kılıf*”, “*Tahtadan yapılmış baca örtüsü*”, “*Bir çeşit şapka-Kalpak*” tanımlardan

² Abdullah Kaya, “Başlangıcından 1071'e Kadar Türklerin Anadolu'ya Akınları Hakkında Bir Değerlendirme”, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl:18, S.59, Bahar 2014, s. 212.

³ Savaş, *agm*, s. 243-244.

⁴ Ahmet Yaşar Ocak, “Anadolu”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.3, İstanbul 1991, s. 110.

⁵ XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devletinde iskân faaliyeti için bkz. Yusuf Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

⁶ Bkz. Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretleri İskân Tesebbüsü (1691-1696)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınevi, İstanbul 1963; Savaş, *agm*, s. 244.

⁷ İlhan Şahin- Feridun Emecen, “Anadolu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.3, İstanbul 1991, s. 124.

da anlaşılacağı üzere bir “başlık” anlamıyla kullanılırken, Börklü ise “*Otoriter, Şerefli ve Metin*” anlamlarına gelmektedir.⁸

Yusuf Halaçoğlu’nun Aşiret ve Cemaatleri tespit ettiği ünlü eserinde, Menteşe sancağı Muğla kazası içinde gösterilen *Bayındır boyu*,⁹ *Horzum grubu*, *Rahman Tiri cemaati*, *Börklüce taifesi* kaydı bulunmaktadır.¹⁰

Cevdet Türkay tarafından kaleme alınan Oymak, Aşiret ve Cemaatleri tespit ettiği eserde Börklüce hakkında Cemaat tasnifi altında “*Adana, Tarsus Sancakları- Yörükân Taifesinden*” olduğu tespiti yapılmıştır.¹¹

Halaçoğlu’nun eserinde Börklüce yer ismi olarak; Adana sancağı Adana nahiyesi içinde *Ağlak mezraası nezd-i Börklüce (Ekinlik)* ve yine Adana sancağı merkezde *Ağak mezraası nezd-i Börklüce mezraası (Ek)*¹², Tarsus sancağı Tarsus nahiyesi içinde *Börklüce mezraası nezd-i Öküz ini*¹³, Adana sancağı merkezde *Börklüce mezraası* ve yine Adana sancağı merkezde *Börklüce mezraası der nezd-i Terzi viranı mezraası*¹⁴ kayıtları yer almıştır. Söz konusu kayıtlar incelediğinde taifenin Harezm bölgesinden göç ettikten sonra Anadolu’nun güney hattı boyunca hareket ederek kendileri ve hayvan sürüleri için verimli topraklarda yer tuttuğu anlaşılmaktadır.

Tahrir defterlerine dayalı taramalara istinaden Börklüce isminin Anadolu’da bulunduğu yerler; Börklüce karyesi (Demirci kazası, Saruhan l. Anadolu vilayeti: TD 166/342), Börklüce mezraası (Adana kz., Adana l., Çukurabad, Arab vt.: TD 998/319), Börklüce mezraası (Gügercinlik n., Maraş kz., Maraş l., Zülkadriye vt.: TD 998/464)¹⁵, Börklüce mezraası (Tarsus kz., Tarsus l., Çukurabad, Arab vt.: TD 998/365)¹⁶ ve yine Börklüce isminin Rumeli’de bulunduğu yerler; Börklüce karyesi (Prevadi kz., Silistre l.: TD 370/438), Börklüce karyesi (Şumnu kz., Niğbolu l.: TD 370/553), Börklüce karyesi (Yörükân-ı Selanik: TD 225/272), Börklüce karyesi (Varna kz., Silistre l.: TD 370/423) olarak tespit edilebilir.¹⁷ Harezm bölgesinden Anadolu’nun güney hattı boyunca hareket eden taife kendileri için daha korunaklı olan Batı Anadolu’ya doğru bir göç hareketi başlattığı ve bazılarının da Rumeli’ye geçerek buralarda yeni iskân birimleri oluşturdukları görülmektedir.

Tespit edilen kayıtlar neticesinde Börklüce taifesinin Harezm Türklerinden olduğunu ve bu taifenin, arşiv belgelerine yansıdığı kadarıyla güneyde Adana, Maraş ve Tarsus ile Batı

⁸ Sözlük olarak TDK’nın <http://sozluk.gov.tr/> adresi kullanılmıştır (E.T. 20.06.2019).

⁹ Bayındır boyu hakkında bir çalışma için bkz. Faruk Sümer, “Bayındır”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul 1992, s. 245-246; Faruk Sümer, *Oğuzlar: Türkmenler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2017.

¹⁰ BOA, TD.nr.176, s. 54-55, sene (1532-33) kaydı için bkz. Yusuf Halaçoğlu, *Anadolu’da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s. 1895.

¹¹ Cevdet Türkay, *Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak Aşiret ve Cemâatlar*, İşaret Yayınları, İstanbul, s. 221.

¹² BOA, TD.nr.69, s. 106-107, sene 925 (1519) ve BOA, TD.nr.6450 s. 29-30, sene 930 (1523-24) kayıtları için bkz. Halaçoğlu, *age*, s. 782.

¹³ TKGM, TD.nr.134, s. 62a, sene 980 (1572-73) kaydı için bkz. *age*, s. 791.

¹⁴ BOA, TD.nr.254, s. 42, sene 954 (1547-48) ve BOA, TD.nr. 450, s. 31-32, sene 930 (1523-24) kayıtları için bkz. *age*, s. 2299.

¹⁵ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu.: *Osmanlı Yer Adları II*, Ankara 2013, s. 269.

¹⁶ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu.: 40 Defter-i Hâkânî Dizisi: IV, 998 Numaralı Muhasebe Defteri II, Ankara 1999, s. 365.

¹⁷ İsmi geçen yerlerin tespiti için devletarsivleri.gov.tr internet adresinden tespit edilen arşiv belgeleri ve muhasebe defterleri kullanılmıştır.

Anadolu’da Manisa, Rumeli’de ise Pravadi, Şumnu, Selanik ve Varna taraflarında bazı köy ve mezraalara isim verdiklerini göstermektedir.

2. Börklüce Köyleri

Tahrir defterleri üzerine yaptığımız çalışmalar sonucunda Şumnu, Varna, Pravadi, Selanik ve Demirci kazalarında Börklüce adında yerleşim yerlerinin kurulduğu görülmüştür. Söz konusu kazalarda kurulan bazı köyler zamana yenik düşerek yok olup gitse de bazıları neredeyse 600 yıldır varlığını sürdürmektedir. Bu köyler kuvvetle muhtemel aynı taife - Börklüce taifesi- tarafından kurulmuştur. Bu makalede ilgili köylerin arasında bağlantı olup olmadığı, ne kadar bir büyüklüğe sahip bir iskân birimi olduğu ve ekonomik-sosyal faaliyetlerinin nelerden oluştuğunun tespiti yapılacaktır.

İlk olarak hem muhasebe hem de tahrir kayıtlarından önemli bilgiler tespit ettiğimiz Rumeli’de yer alan Şumnu¹⁸ kazasındaki Börklüce hakkında şu bilgiler yer almaktadır:

370 Numaralı Rum-ili Muhasebe Defterine göre 1530 senesinde Börklüce Şumnu kazasına bağlı bir köy halindedir.¹⁹ İlgili kayıta köyde 3 bab/hane ve 2 mücerred bulunduğu anlaşılmaktadır. 382 Numaralı Niğbolu Sancak’ının Kanuni devri mufassal tahrir defterine²⁰ göre Şumnu kazasına bağlı Börklüce ve köye bağlı Müslim Abdal ma’a İskender mahallesinde tamamı Müslüman 20 hane ve 14 mücerred kaydedilmiştir.²¹ Köyün Mehmed bin Balcı’nın tımarında olduğu ve 1000 akçe tımar gelirinin olduğu görülmektedir. Tahrir kaydında tarih olmaması muhasebe defteriyle aradaki zaman farkının tam olarak ne kadar olduğunu tespit etmemize engel olmaktadır. Tahrir işlemi Kanuni devrinin saltanat dönemlerini kapsayan süreç içerisinde yapıldığı düşünüldüğünde tahrir kayıtları muhtemelen 1530-1566 seneleri arasındaki bir dönemi ihtiva etmektedir. Bu sebeple muhasebe kaydında sadece Börklüce kaydı bulunması mahallenin söz konusu tarihlerde oluştuğu veya köye bağlandığı söylenebilir.

Tahrir kaydına göre Börklüce’de mahalleler de dâhil olmak üzere tahmini 114 kişinin yaşadığı varsayımında bulunulabilir.²²

Deftere göre reaya tarafından üretilen ürünler arasında buğday, arpa, yulaf ve karışık hayvan yemi (alef ma’a mahlut), meyve, bostan (besatin) ve ketencik bulunmaktadır. Reaya tarım ürünleri dışında arıcılıkla uğraştığı anlaşılmaktadır. Halk ürettiği ürünlerin öşür vergisi dışında çift resmi, mücerred resmi, arus resmi, adet-i deştbanı, niyabet ve badı heva resimlerine/vergilerine tabidir.

Balkanların önemli şehirlerinden olan Pravadi²³ kazasında Börklüce adındaki köyün muhasebe defterine yansımaya göre 631 akçe hâsılı bulunmaktadır.²⁴ Ayşe Kayapınar’ın

¹⁸ “Şumnu (Şumen) Bulgaristan’ın en eski şehirlerinden biridir. Şehir Osmanlı idaresine 790-791’deki (1388-1389) kış seferi sırasında geçti. Veziriazam Çandarlı Ali Paşa çatışma olmadan müstahkem şehri ele geçirdi.” Machiel Kieł, “Şumnu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.39, İstanbul 2010, s. 227-230.

¹⁹ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 59 Defter-i Hâkânî Dizisi: VII, *370 Numaralı Muhasebe Defteri II*, Ankara 2002, s. 553.

²⁰ Tahrir defterinin üzerine yapılmış bir çalışma için bkz. Fatih Özdemir, *TD 82 Numaralı Tahrir Defterine Göre Şumnu Nahiyesi*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Mart 2015.

²¹ BOA, TD.382, s. 536-537.

²² Tahrir dayalı nüfus hesaplamalarında katsayı hesaplamaları üzerine günümüzde halâ yoğun bir tartışma bulunmaktadır. Ömer Lütfi Barkan’a göre nüfus hesaplamalarında kullanılması gereken kat sayı 5’tir. Bazı tarihçiler nüfus hesaplamalarında kullanılan kat sayının 4 olarak revize edilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu konudaki tartışmalar için bkz. Yunus Koç, “Ömer Lütfi Barkan’ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tahririnin Sorunları”, *Bilgi*, S.65, 2013, s. 177-202; Turan Gökçe, *XVI-XVII. Yüzyıllarda Lazikiyye (Denizli) Kazası*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000; Çalışmamızda köylere ait tahmini nüfus hesaplanırken hane sayıları 5 ile çarpılıp mücerred, imam ve muaflar bu sayıya ilave edilmiştir. Söz konusu hesaplama hakkında bkz. Feridun Emecen, *XVI. Asırda Manisa Kazası*, Ankara 1989.

Pravadi üzerine yaptığı çalışmasında Börklüce ile ilgili bazı bilgiler bulunmaktadır. Börklüce 1642/43 tarihli avarız defterine Pravadi kazasına bağlı bir köy olarak “Börklüce ma’a Ayucu Deresi” şeklinde kaydedilmiştir. Çalışmanın bir başka kısmında 86 numaralı tahrir defterine dayanarak yaptığı incelemede Börklüce’nin Yenice Köy yakınında bulunduğu belirtilmiştir.²⁵

Balkanların bir diğer şehri Silistre’ye bağlı Varna²⁶ kazasında küçük bir Börklüce Köyü yer almaktadır ki, 1530 tarihli muhasebe kayıtlarına göre 928 akçe hâsıl kaydedilmiştir.²⁷

Anadolu’da ise günümüzde Manisa ilinin Kula ilçesine bağlı bulunan Börtlüce²⁸ Köyü’nün Osmanlıdan günümüze kuruluşu ve değişimleri hakkında hem yerel kaynaklardan hem de arşiv kayıtlarından bazı tespitler yapılmaktadır.²⁹

Halk arasında köyün kuruluşuyla ilgili şu rivayetler bulunmakta;

“Börklüce Köyü, Börkül Ece, Börkül Mustafa ve Yaman Ece adında üç kardeş tarafından kurulmuştur. Bu kişiler taifelerini toplayarak gelip köyün Doma mevki olarak geçen yere yerleştiği ve burada yeni bir iskân birimi oluşturdıkları söylenmektedir.”³⁰

Söz konusu rivayette geçen Börkül Mustafa’nın Osmanlı devletinin I. Mehmet döneminde Batı Anadolu’da patlak veren ve Osmanlı devletini uzun bir süre uğraştıran Şeyh Bedreddin isyanındaki önemli bir rol oynayan Börklüce Mustafa olduğu söylenmektedir.³¹ Yukarıda ismini verdiğimiz üç kardeşin mezarları Doma mevkiinde bulunmakta lakin mezarların üzerinde kimlere ait olduğunu gösteren kitabe, mezar taşı veya bir yazıt bulunmamaktadır. Halk bu mezarların üç kardeşe ait olduğunu dile getirmektedir.

²³ “Pravadi, Bulgaristan’ın kuzeydoğusunda Varna yakınlarında, Karadeniz’e ulaşan İridere havzasında (Provadiysko Plato) söz konusu ırmağın (Provadiyska Reka) her iki yakasında deniz seviyesinden 35 m. yükseklikte kurulmuştur. 1388-1878 yılları arasında Osmanlı Devleti’nin bir parçası, pek çok camisi ve canlı ekonomisiyle Müslüman bir Türk kasabası haline gelmiştir. Müslümanların yanında bu kasabada, kendilerine ait kiliseleri bulunan Bulgar, Ermeni, Yahudi toplulukları ve Dubrovnik Cumhuriyeti’nden gelen bir grup tüccar da bulunmaktaydı. Burası Osmanlı idaresinin ilk yüzyılında Niğbolu sancağına, XVI. yüzyıldan itibaren Silistre sancağına bağlı bir kaza merkezi durumundaydı.” Machiel Kiel, “Pravadi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.34, İstanbul 2007, s. 339-340.

²⁴ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 59 Defter-i Hâkânî Dizisi: VII, 370 Numaralı Muhasebe Defteri II, Ankara 2002, s. 438.

²⁵ Ayşe Kayapınar, “Osmanlı Döneminde Rumeli’de Bir Nahiye Merkezi: Pravadi”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXX/1, 2015, s. 121-148.

²⁶ “Varna, Bulgaristan’ın kuzeydoğusunda aynı adı taşıyan körfezde bir kıyı düzlüğü üzerinde yer alır. Güneyden Provadya nehrinin (İridere) bataklığıyla çevrilidir. Yıldırım Bayezid’in Bulgaristan seferinde 795’te (1393) Osmanlı hâkimiyetine alındı. Yıldırım Bayezid’in oğlu Emir Süleyman Çelebi bütün Karadeniz şehirlerini aldığı anda bunların içinde Varna’ya tam anlamıyla hâkim olup olmadığı belli değildir. Ancak Çelebi Sultan Mehmed, Dobruca’yı 822’de (1419) zaptettiğinde Varna’yı da kesin şekilde ele geçirdi.” Machiel Kiel, “Varna”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.42, İstanbul 2012, s. 524-527.

²⁷ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 59 Defter-i Hâkânî Dizisi: VII, 370 Numaralı Muhasebe Defteri II, Ankara 2002, s. 423.

²⁸ Börklüce ismi Osmanlı devletinin yıkılış sürecine kadar kullanılmış Cumhuriyet dönemine geçildiğine muhtemelen kâtip hatasından dolayı 1968 senesinde Börtlüce’ye çevrildiği görülmektedir. *Köylerimiz*, Ankara Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 104.

²⁹ Börtlüce hakkında internete yansıyan bilgilere göre Manisa Kula ilçesine bağlı bir yörük köyüdür. Köy halkının gelenek ve görenekleri buna göre şekillenmiştir. Manisa il merkezine 155 km, Kula ilçesine 36 km uzaklıktadır. <https://www.koylerimiz.com/kula-bortluce-koyu-304879h.html>, (E.T. 20.06.2019).

³⁰ <http://sosyodenemeler.blogspot.com/2017/12/bortluce-turbeleri-manisa-kula-bortluce.html>, (E.T. 20.06.2019); Mustafa Şentürk, Baba Adı: Rıfat, Doğum Tarihi: 17.07.1968.

³¹ Şeyh Bedreddin ve Börklüce Mustafa isyanı hakkında bkz. Bilal Dindar, “Bedreddin Simâvî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul 1992, s. 331-334; Ahmet Yaşar Ocak, *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler 15-17.Yüzyıllar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2014; Abdülbaki Gökpinarlı, *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin ve Manâkıbı*, Kapı Yayınları, İstanbul 2017; Şeyh Bedreddin, *Varidat*, Haz.: Cemil Yener, Milenyum Yayınları, İstanbul 2017.

Börklüce köyünün bulunduğu saha muhtemelen eski bir yerleşim yeri idi. Bu sahanın eski bir yerleşim yeri olduğunu, yapılan kaçak kazılar ve şuan tam olarak doğrulayamasak da Ege Üniversitesi tarafından bölgede arkeolojik kazı çalışması yapılmasından tespit edilmektedir. Bu arkeolojik çalışmayla yıkılmış bir kilisenin ortaya çıkarılmaya çalışıldığı lakin bir netice alınmadığı sadece birkaç malzeme bulunduğu söylenmektedir.³²

Osmanlı döneminde köyle ilgili ilk kayıt 1530 tarihli muhasebe defterinde “*Börklüce tabi-i Temürci*” ifadesiyle Demirci kazasına bağlı bir köy olarak görülmektedir.³³ İlgili kayıta Börklüce karyesinin özet olarak hane miktarı ve Hâsılatı verilmektedir. Buna göre köyde 65 hane, 21 mücerred ve 1 sipahizade mevcut gözükmekte ve karyenin toplam hâsılatı 7311 akçe olarak kayıtlı bulunmaktadır.³⁴ İlgili tahrir ve muhasebe kayıtları incelendiğinde taifenin en büyük yerleşim alanının Demirci kazasındaki bu köy olduğu anlaşılmakla birlikte taifenin merkezi olduğu varsayımında bulunulabilir.

Muhasebe defterinden bir yıl sonra kaleme alınan 1531 tarihli tahrir kaydında, yine Demirci kazasına doğrudan bağlı bir karye olarak gözüken Börklüce ile ilgili bilgiler mufassal olarak kayda geçirilmiştir. Börklüce köyünün bu süreçte Kâtib Ali, Hamza ve Bayram’ın tımarında olduğu görülmektedir.³⁵

1531 tarihli 165 numaralı tahrir defterine göre Börklüce köyünde; 65 hâne, 7 çift, 12 nim-çift, 52 bennak, 21 caba, 21 mücerred ve 1 sipahizade olmak üzere toplamda 114 kişinin kaydı bulunmaktadır. Köylü tarafından üretilen ürünlere bakıldığında hinta (buğday), şair (arpa), burçak, nohut, börölce, bakla, erzen (mısır), penbe (pamuk), bostan, armut, bağ ve nar görülmektedir. Defterde kayda geçirilen hayvancılık resimlerinden hareketle koyun ve arı faaliyetlerinin halk tarafından yapıldığını söylemek mümkündür.

Börklüce köyünün coğrafi yapısı incelendiğinde engebeli bir yapıda olduğu ve yakınından Gediz nehri geçtiği görülmektedir. Gediz nehrinin etkisiyle burada değirmencililiğin de oluştuğu tahrir defterlerine yansımıştır. Buna göre 1531 yılında, 30 akçe vergisi olan arpa değirmeni (*asiyab-ı şair*) ve 60 akçe vergisi olan 1 bab normal buğday öğütülen değirmen kaydından sonra köydeki değirmenlerle ilgili detay bilgilerin yer aldığı ayrı bir paragrafta; Börklüce’de 4 değirmenin bulunduğu, daha önce bu değirmenleri Davut Paşa’nın³⁶ satın alıp mülk edindiği, Sultan Bayezid Han³⁷ tarafından değirmenlerin öşürlerinin kaldırıldığına yönelik hükm-i hümayun verildiği dile getirilmiştir. Ayrıca değirmenlerin haracından bedel daha önce Saruhan livasından Aydın iline verildiği, burada İnabeği çiftliği adıyla bilinen ve Mine (?) toprağında bulunan hassa çiftliği sipahisinden alınıp Börklüce karyesi sipahisine verildiği, ancak bahsi geçen dört değirmen tımara kabil olmadığı için yine sahibine yani mülk sahibine -ki, Davud Paşa’nın mülk edindiği yukarıda ifade edilmişti, onunla ilgili olmalı- verildiği süreç anlatılmış ve nihayet yazım esnasında, bazen mamur ve bazen harap olmak üzere (eğerse ma’mur ve eğerse harabdir) mülkiyet olarak tasarruf olunduğu ve ilgili değirmenlerden 1531 senesi

³² Bu bilgi Ege Üniversitesinin saha çalışması sırasında işçi olarak kullandığı köy halkının anlattıklarından tespit edilmiştir.

³³ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 27 Defter-i Hâkânî Dizisi: II, *166 Numaralı Muhasebe Defteri*, Ankara 1995, s. 342.

³⁴ Bkz. Ek:1.

³⁵ BOA, TD.165, s. 410-411.

³⁶ Söz konusu Davut Paşanın Osmanlı devletinde önemli konumlarda yer alan Enderun’da yetişmiş Arnavut kökenli bir devlet adamı olduğu düşünülmektedir. Sancak beyliği, Anadolu ve Rumeli beylerbeyliği gibi önemli görevler yaptığı görülmektedir. En sonunda II. Bayezid zamanında Veziriazam olarak on dört yıldan fazla görev yaptığı görülmektedir, Bkz. Şerafettin Turan, “Davud Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul 1992, s. 38; Davud Paşa hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C.2, İstanbul 1996, s. 407.

³⁷ Burada bahsi geçen Sultan Bayezid Han’ın II. Bayezid olması gerekir.

itibariyle 120 kuruş vergi alındığı belirtilmiştir.³⁸ Bu kayıtlar çerçevesinde Börklüce'de o tarihte 4'ü mülk, 2'si devlete ait olmak üzere toplam 6 değirmen bulunmaktadır. Börklüce, 1530-31 senesindeki kayıtlara göre 65 hane ile Demirci'nin en büyük ikinci köyüdür.³⁹ İlgili kayıtlar neticesinde köyde tahmini olarak 347 kişinin yaşadığı söylenebilir.

115 Numaralı tahrir defterine göre Börklüce, Ortapâre nahiyesine tabi olup Ahmed isimli bir sipahinin tımarı olarak kaydedilmiştir. Ortapâre nahiyesinin 1531 senesi tahririnde yer almaması sebebiyle Demirci kazasının daha sonra nahiyelere bölündüğü ve Börklüce'nin bu nahiyeye bağlandığı anlaşılmaktadır.⁴⁰

1575 senesine ait 115 numaralı tahrir defterinde Börklüce Köyü'nün Ahmed adında bir şahsın tımarında olduğu görülmektedir. Defterin ilk kısmında köyde yaşayan 126 kişinin kaydına binaen köy yakınına yerleşen 10 kişilik bir Yörük cemaati bulunmaktadır. Söz konusu defterde ilk sırada bir imamın adı zikredilmektedir.⁴¹

H.17 Zilkade 1004/M.13 Temmuz 1596 tarihli bir mühimme kaydında geçen “*Kazâ-i mezbûra tâbi' Börklüce nâm karye*” ifadesinde Börklüce köyünün Demirci kazasına bağlı olarak varlığını koruduğu görülmektedir.⁴² İlgili kayıta köy halkından olan Hasan Emir adlı bir eşkiya köylüye zulmettiği, paralarını ve mülklerini zorla aldığı gerekçesiyle şikâyet edilmiştir. Hasan Emir, Mercan adlı bir Arap'ı da katletmesi üzerine divanda hüküm verilerek gereğinin yapılması için Saruhan sancakbeyine ve Demirci kadısına emir verilmiştir.⁴³

Sonuç

Börklüce taifesi Bayındır boyunun Horzum grubundan olduğu arşiv kayıtlarına yansıdığı görülmektedir. Böylece Börklüce taifesinin Harezm Türklerinden olduğu kuvvetle muhtemeldir. Taifenin Moğol baskısı sonucu Harezm bölgesinden göç ederek Anadolu'nun güney hattı boyunca ilerlediği daha sonra Batı Anadolu'ya geldiği anlaşılmaktadır. Osmanlı bölgeyi fethettiğinde muhtemelen bu taifenin bir bölümünü Rumeli'ye geçirerek iskân ettirmiştir.

Çelebi Mehmed devrinde patlak veren isyanın öncüsü olan Börklüce Mustafa'nın lakabından dolayı bu taifeden olduğu kuvvetle muhtemel görünüyor. Börklüce Mustafa'nın kardeşleriyle beraber köyü kurduğunun rivayet edilmesi ve bunun nesilden nesle aktarılması da dikkat çekicidir. Söz konusu rivayete binaen onun ve kardeşlerinin olduğu iddia edilen mezarlarda kitabe bulunmaması kesin bir yargıya varmamıza engel olmaktadır. İsyanın yaşandığı bölge ve idam edildiği yer olan Manisa yerleşim yerine çok uzak olmamasına rağmen sağlıklı bir sonuç çıkarmak mümkün gözükmemektedir.

Börklüce taifesinin geçtikleri yerlerde izlerini bıraktıkları arşiv kayıtlarınca tasdik edilmiştir. Taifenin doğudan batıya doğru izlerini takip edersek Börklüce taifesi, Maraş, Adana ve Tarsus'ta karşımıza çıkmaktadır. Batı Anadolu'da ise XVI. yüzyıl tahrir kayıtlarına da yansımalarıyla Demirci kazasının en büyük ikinci köyü olan Börklüce'ye rastlanmaktadır. Rumeli'nin Pravadi, Şumnu, Selanik ve Varna gibi önemli şehirlerinde Börklüce taifesinin

³⁸ BOA, TD.165, s. 410.

³⁹ En büyük köyü 67 haneyle Yortan ve onları takip eden Armud Alanı köyü de 55 hanedir. Bkz. Ertan Gökmen, *Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Demirci Kazası (İdari, Sosyal ve Ekonomik Açidan)*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2000, s. 78.

⁴⁰ TKGM, TD.115, s. 302a - 303b.

⁴¹ İmam: Mehmed veled-i Kulağuz.

⁴² Bkz. Ek:5: BOA, A.DVNS.MHM.d.074, s. 49.

⁴³ Hasan Emir, Mehmed adlı bir kişinin beş bin akçelik bağını ve otuz dönüm tarlasını cebren aldığı ve nice kimselerin evlerini basarak zulmettiği ve paralarını zorla aldığı kaydedilmiştir.

izlerine rastlanılmakta ve bu kayıtlardan hareketle taifenin buralara yerleşerek bölgenin Türkleşmesine katkı sundukları söylenebilir.

Kaynakça

1 Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi

BOA, TD.382.

BOA, TD.165.

BOA, A.DVNS.MHM.d.074.

2 Tapu-Kadastro Arşivi

TKGM, TD.115.

3 Telif Eserler

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 27 Defter-i Hâkânî Dizisi: II, *166 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530) <Dizin ve Tıpkıbasım>*, Ankara 1995.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 40 Defter-i Hâkânî Dizisi: IV, *998 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Diyâr-i Bekr ve 'Arab ve Zü'l-Kâdiriyye Defteri (937/1530) II <Dizin ve Tıpkıbasım>*, Ankara 1999.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 59 Defter-i Hâkânî Dizisi: VII, *370 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-İli Defteri (937/1530) II <Dizin ve Tıpkıbasım>*, Ankara 2002.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: *Osmanlı Yer Adları II, Anadolu, Karaman, Rum, Diyarbakır, Arap ve Zülkadriye Eyaletleri (1530-1556)*, Ankara 2013.

Köylerimiz, Ankara Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968.

DİNDAR, Bilal, "Bedreddin Simâvî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul 1992, s. 331-334.

EMECEN, Feridun, *XVI. Asırda Manisa Kazası*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989.

Gökmen, Ertan, *Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Demirci Kazası (İdarî, Sosyal ve Ekonomik Açıdan)*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2000.

GÖKÇE, Turan, *XVI-XVII. Yüzyıllarda Lazikiyye (Denizli) Kazası*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

GÖKPINARLI, Abdülbaki, *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin ve Manâkıbı*, Kapı Yayınları, İstanbul 2017.

HALAÇOĞLU, Yusuf, *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar(1453-1650)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

HALAÇOĞLU, Yusuf, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

KAYA, Abdullah, "Başlangıcından 1071'e Kadar Türklerin Anadolu'ya Akınları Hakkında Bir Değerlendirme", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl:18, S.59, 2014, s. 211-232.

- KAYAPINAR, Ayşe, “Osmanlı Döneminde Rumeli’de Bir Nahiye Merkezi: Pravadi”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXX/1, 2015, s. 121-148.
- KIEL, Machiel, “Pravadi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.34, İstanbul 2007, s. 339-340.
- KIEL, Machiel, “Şumnu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.39, İstanbul 2010, s. 227-230.
- KIEL, Machiel, “Varna”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.42, İstanbul 2012, s. 524-527.
- KOÇ, Yunus, “Ömer Lütfi Barkan’ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tahririnin Sorunları”, *Bilig*, S.65, 2013, s. 177-202.
- ORHONLU, Cengiz, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Aşiretleri İskân Tesebbüsü (1691-1696)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayinevi, İstanbul 1963.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Anadolu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.3, İstanbul 1991, s. 110-116.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler 15-17.Yüzyıllar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2014.
- ÖZDEMİR, Fatih, *TD 82 Numaralı Tahrir Defterine Göre Şumnu Nahiyesi*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2015.
- SAVAŞ, Saim, “Dedebâli Cemaati ve Uşak Kazası Dedebalı Köyü”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Denizli 2018, s. 243-262.
- SAVAŞ, Saim, “Dedebalıların İzinde II: Dedebalı Zaviyesi ve Harmancık Kazası Dedebalı Karyesi”, *Vakıflar Dergisi*, 80.Yıl Özel Sayısı, Ankara 2019, s. 211-243.
- SÜMER, Faruk, “Bayındır”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul 1992, s. 245-246.
- SÜMER, Faruk, *Oğuzlar: Türkmenler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2017.
- SÜREYYA, Mehmet, *Sicill-i Osmani*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C.2, İstanbul 1996.
- ŞAHİN, İlhan- Feridun Emecen, “Anadolu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.3, İstanbul 1991, s. 124-126.
- TURAN, Şerafettin, “Davud Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul 1992, s. 37-38.
- TÜRKAY, Cevdet, *Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak Aşiret ve Cemâatlar*, İşaret Yayınları, İstanbul 2005.
- Şeyh Bedreddin, *Varidat*, Haz.: Cemil Yener, Milenyum Yayınları, İstanbul 2017.
- <http://sosyodenemeler.blogspot.com/2017/12/bortluce-turbeleri-manisa-kula-bortluce.html>, (E.T. 20.06.2019).
- devletarsivleri.gov.tr, (E.T. 20.06.2019).
- <https://www.koylerim.com/kula-bortluce-koyu-304879h.htm>, (E.T. 20.06.2019).
- <http://sozluk.gov.tr/> (E.T. 20.06.2019).
- Mustafa Şentürk, Baba Adı: Rıfat, Doğum Tarihi:17.07.1968

EKLER

Ek-1: 1530 Tarihli Muhasebe Defterlerinde Börklüce

<p>Karye-i Börklüce tabi-i Temürci Hane:65 Mücerred:21 Sipahizade:1 Hâsıl:7311</p>
<p>Karye-i Börklüce Bab:3 Mücerred:2 Sadat(?):7 Hâsıl:272</p>
<p>Mezra-i Börklüce der nezd-i Öküz ini Hariç ez defter Hâsıl:315</p>
<p>Mezra-i Börklüce tabi-i mezbur mülk-i veledan-ı mezkur ber muceb-i hüccet-i şer'îye Hâsıl:256</p>
<p>Mezra-i Börklüce der nezd-i Derzi viranı tabi-i mezbur Hâsıl:650</p>

Ek-2: 1530'da Demirciye Bağlı Börklüce Karyesi

Ek-3: 1531 Yılı Tahrir Defterinde Börklüce Karyesinin Bulunduğu Kısım (BOA, TD.165, s. 410-411)

Karye-i Börklüce tâbi'-i Temürçi timar-ı Kâtib 'Ali ve Hamza ve Bayram(?)
Kulağuz veled-i İskender, Nim,
Ebubekir veled-i Yunus, Bennak,
Kalemşah birader-i O, Bennak,
Eymir veled-i Halil, Bennak,
Ömer veled-i Hamza, Bennak,
Torun(?) veled-i O, Mücerred,
Hacı veled-i Ali, Bennak,
Hacı Ali birader-i O, Mücerred,
Musa veled-i Alemşah, Nim,
İbrahim veled-i Turhan, Bennak,
Ali veled-i Paşa Bali, Bennak,
Halil veled-i Bayramlı, Bennak,
İlyas veled-i Memlü, Nim,
Ali birader-i O, Mücerred,
Veli birader-i O, Mücerred,
Emir veled-i İlyas, Bennak,
Turgud veled-i İbrahim, Bennak,
Seferşah veled-i Hızır, Nim,
Hamza veled-i Arslan, Caba,
Hasan veled-i O, Bennak,
Ali birader-i O, Mücerred,
Veli birader-i diğer, Mücerred,
Yaldız(?) birader-i Emşat(?), Mücerred,
Ramazan veled-i Veli, Bennak,
İlyas veled-i Hızır, Nim,
Yunus veled-i Veled, Nim,
Pir Ali veled-i O, Mücerred,
Davud veled-i Veled, Nim,
Ali veled-i Eynehan(?), Bennak,
Hasan veled-i Kani, Bennak,
Emre veled-i Seydi Ahmed, Caba,
Musa veled-i O, Bennak,
İsa birader-i O, Caba,

Mustafa birader-i diğer, Bennak,
 Armağan veled-i Dede, Bennak,
 s.411
 Ya(?) Ali veled-i Hasan, Nim,
 Hüseyin veled-i Seydi Han(?), Nim,
 Mahmud birader-i O, Bennak,
 Nasuh veled-i ..., Bennak,
 Halil veled-i Acar, Bennak,
 İlyas veled-i O, Mücerred,
 Acar birader-i O, Mücerred,
 Halis veled-i Ümmet, Nim,
 Salih veled-i Ümmet, Bennak,
 İbrahim birader-i O, Mücerred,
 Mustafa veled-i Yüreğir, Bennak,
 Ali veled-i Hasan, Bennak,
 Göçeri veled-i Irgad, Caba,
 Hüseyin veled-i Hamza, Bennak
 Hacı veled-i Ali, Caba,
 Bayezid veled-i Hamza, Nim,
 İlyas veled-i O, Mücerred,
 Hızır birader-i O, Mücerred,
 Musa veled-i Ali, Caba,
 Nasuh veled-i ..., Caba,
 Mehmed veled-i Nasuh, Mücerred,
 Halil birader-i O, Bennak,
 Musa birader-i O, Mücerred,
 Yusuf veled-i Hasan Fakih, Mücerred
 Yunus veled-i Kara Ağaç, Bennak,
 Yusuf veled-i O, Bennak,
 İsa birader-i O, Mücerred,
 Halil birader-i O, Mücerred,
 Hızır veled-i Hacı, Bennak,
 Halil veled-i O, Mücerred,
 Mehmed veled-i Hacı, Bennak,
 Aydın birader-i O, Bennak,

Nasuh veled-i Hoca Bali, Bennak,
Yusuf birader-i O, Bennak,
Yusuf veled-i İlyas, Bennak,
Turafsan(?) veled-i Hızır, Bennak,
Danışmend birader-i O, Bennak,
Turgud veled-i Kurbaş(?), Bennak,
Davud veled-i Evrenos, Bennak,
Ali veled-i Karagöz, Bennak,
Mehmed birader-i O, Bennak,
Yakub veled-i Yusuf, Bennak,
Çalabvirdi birader-i O, Bennak,
Ali veled-i Yusuf, Bennak,
Hızır veled-i Ali, Bennak,
Halil veled-i O, Mücerred,
Hasan birader-i Hızır, Bennak,
Bazarlu birader-i O, Bennak,
Hamza birader-i diğer, Bennak,
... veled-i ..., Mücerred,
Mahmud veled-i Mustafa, Bennak,
Baba Bali birader-i O, Mücerred,
Ali veled-i Duşar(?), Bennak,
Turgud veled-i Hızır, Bennak,
Mehmed birader-i O, Bennak,
Yusuf birader-i O, Bennak,
İsa veled-i Yusuf, Bennak,
Mustafa(?) veled-i Hacı, sipahi zade,
Nasuh birader-i Yusuf, Mücerred,
Hane: 65
Mücerred: 21
Sipahi zade: 1
El-Mahsul 'an-İstanbul:
Çift: 7 Resm: 231
Nim: 12 Resm: 198
Bennak: 52 Resm: 624
Caba: 21 Resm: 126

Öşr-i Hınta: 10 müd 17 kile semen: 1820
Öşr-i Şair: 11 müd 10 kile semen: 1150
Öşr-i Burçak: 8 kile semen: 40
Öşr-i Nohud: 9 kile semen: 72
Öşr-i Böğrölce: 2 kile semen: 40
Öşr-i bakla: 3 kile semen: 24
Öşr-i Erzen: 8,5 kile semen: 42,5
Öşr-i Penbe: 35 kıyye semen: 125
Resm-i Ağnam: 900
Öşr-i Kovan: 45
Öşr-i Bostan: 16
Öşr-i Armud: 30
Öşr-i Bağat: 928
Öşr-i Nar: 30
Asiyab-ı şair: 1 Resm: 30
Asiyab: 1 bab Resm: 60
Resm-i zemin der-yed-i hariç: 300
Resm-i tapu-yı zemin: 140
Bad-ı heva cürm ü cinayet ve resm-i arusiye ve resm-i duhan ve deştânî

Ek-4: Şumnı Kazasına Ait Tahrir Defterine Göre Börklüce-Tarihsiz (BOA, TD.382, s. 536-537)

146

Karye-i Börklüce tabi'i Şumnû an tımarı- mezbur (Mehmed bin Balcı)

Kemal dede veled-i Teslim, Caba

İsmail veled-i Kemal dede, Mücerred,

İsa veled-i Veys, Caba,

Ali veled-i İsa, Mücerred,

Kurtbali veled-i Hüsam, Caba,

Hasan veled-i Cavid, Caba,

Habib? veled-i Göğenç, Caba,

Yasin veled-i Göğenç, Mücerred,

Ahmet veled-i Timur, Caba,

Kara Ali veled-i Ahmed, Caba,

Rahim veled-i Ahmed, Caba,

KurtAli veled-i Ahmed, Caba,

Zeynel veled-i Ahmed, Caba,

Aynalı veled-i Ahmed, Mücerred,

Nazar veled-i Ahmed, Mücerred,

Mahalle-i Müslim Abdal ma'a mahalle-i İskender

Ahad veled-i Halil, Caba,

Teslim dede, Caba,

İmam kulu veled-i Teslim dede, Mücerred,

Zülfikar veled-i Acem, Caba

İskender veled-i Abdullah, Caba,
İvaz? veled-i İskender, Mücerred,
Ali veled-i İskender, Mücerred,
Oruç veled-i Kasım, Caba,
Mustafa veled-i Abdullah, Caba,
Bayramlı veled-i Mustafa, Caba,
İnebeyi veled-i Mustafa, Mücerred,
Sefer veled-i Mustafa, Mücerred,
Halil veled-i Mustafa, Mücerred,
Cafer veled-i Ahad, Caba,
Kulu veled-i Ahad, Mücerred,
İsa veled-i Ahad, Mücerred,
Alagöz veled-i Abdullah, Caba,
Hüseyin veled-i Abdullah, Caba,
İsa veled-i İskender, Mücerred,
Hane:20 M:14
Hâsıl:1000
Çift: 20 Resm:440
Mücerred:14 Resm:112
Hinta:29 kile Semen:261
Şair:13 kile Semen:78
Alef ma'a Mahlût:6 kile Semen:30
Öşr-i Kovan:13
Resm-i Arus:20
Öşr-i Besatin:13
Öşr-i Ketencik:14
Adet-i Deştbanı:5
Öşr-i Meyve:4
Niyabet ve bad-ı heva :10

Ek-5: H.17/11/1004 Yılına Ait Börklüce Karyesiyle İlgili Mühimme Kaydı (BOA, A.DVNS.MHM.d.074 Hüküm:162)

A.DVNS.MHM.d.074

Saruhan Sancağı beyi ve Demirci kadısı: Demirci kazasına bağlı Börklüce köyünde halka zulmeden şahıs hakkındaki şikâyetin tahkikidir.

Demürci kazâsında sâkin Mehmed vakfına virilmiştir

Fî 17 Zâ [Zilkâde] Sene (100)4

Saruhân sancağbeğine ve Demürci kâdısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbî Börklüce nâm karyeden olan Hasan Emir dimekle ma'rûf olan şerir ehl-i fesâd olub nice fesâdı zahir olub sicill olduğundan gayri sancakbeği ve subaşıları ve iş erleri yanlarına varub Müslümanları gâmmaz idüb hilâf-ı şer' nice akçelerin aldırub ve alub ve Mehmed nâm kimesnenin dahî beş bin akçe diger bağını ve otuz dönüm tarlasını cebren alub - nâm kimesnenin dahî Mercân nâm arabın katl idüb ve hilâf-ı şer' nice kimesnelerin evlerin basub zulm ve hayf eyleyüb şer'-i şerife da'vet olundukda itâ'at-i şer' eylemeyüb dahi fesâd ve şenâ'atden hâlî olmaduğın bildirüb ahvâlleri şer'le göröl(mek) babında inâyet recâ idtikleri ecilden buyurdum ki: Hüküm-i şerifimle

vardukda mezkûri ihzâr idüb inat iderse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurub getürdüb dahî bundan akdem bir def'a şer'le fasl olunmuş olmayub on beş yıl mürur etmiyan da'vaları husemâ muvâcehesinde hakk üzere teftiş idüb üzerine şer'le sübut bulan hukûkî ashâbına hüküm idüb alıvirdikden sonra muhkem tenbîh ve te'kid eylesesin ki kendü hâlinde olub alâkası olmayan Müslümanların mesalihlerine karışmayub kendü hâlinde olalar ba'de't-tenbîh eslemeyüb muhâlefet iderse yazub arz eylesesin ki getirilüb hakkından geline.